

ACC. N:R. M. 9557: 1-5.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av *Herman Nilsson*

Härad: *V. Göinge*

Adress *Stattens bot 231, Hässelholm*

Socken: *Stoby*

Berättat av: *Densamme*

Uppteckningsår: *1945*

Född år *1877* i *Skåvlands förs. Linköpings län*

Julkalappar o. jultomte, m. m.

s. 1.

L. w. F. 48.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 9557: 1.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lunds Universitets Folkminnes arkiv L. U. F. 48

Julklappar och jultomtar

Mina äldre fäder omtalade om julklappar, som var i ropet, men det var i begränsad form, bland bondallmänheten men de undvågligen de var der herrgårdarne häst betjäningen ^{på} slotten fikt av herrskapen av dem personligen tilldelade julklappar, och de omtalade ett hennes nåd, förde ut de de gamle som sitta på sina donations toje, med julklappar om julen, det var grevinnan Tackemeister på Tenås det var på 1880 talet och hade tillämpats före deras tid efter deras föräldrars utsago. Den gamla seden på juleften, att kasta in "julatomter", något som skulle svära mot våra dagars julklappar. I bland var det av grannarna, en nabo dräng som kastade in ett julatomte till en piga i gården, eller också av familjens medlemmar. I altmanhet innehöll julatomten någon mindre gåva inlindad i en myckenhet av tyg eller papper. Vid inkastandet av julatomten öppnades dörren på glänt, varefter gåvan med en väldig duns kastades in i gåvet.

Seelens blede det ett springande av husets medlemmar för att om möjligt laga fast på inkastaren, vilket dock mera sällan lyckades.

I min barndom bevisade vi farföräldrahemmet varje jul.

En julafton öppnades dörren på glänta och en liten paket kastades in i rummet och på den stod mitt mamm, den som kastade in den var ju min farmor, men hon skulle ju vara otänkt och gick ut om dörren, men kom om en stund in om en annan ingång, jag hade då redan fått upp paketen, och bestämde ett par vita hemstickade långstrumpor, hon förvånade sig hur jag fått dem, men jag förbjöd sammanhanget, och tackade farmor för strumporna.

gåvorna till julen, kallades julklapp, och var försedd med givarens namn. Julklappens rim var ej vanligt, de var mer vanliga vid julgrötens ätande då gick simmandet från man till man.

Inkastandet av julklappar passades på när folket i stugan voro upptagna med folklekar, eller nöjgissning, och öppnade

av dösson var så obemärkt som möjligt, för att efter inkomsten
det, komma undan så att någon inifrån tog fatt dem, för det var
det vanliga, att de försökte det.

Juldags kvällen gick man tidigt i säng, för att man varit tidigt
uppe på juldagsmorgon då alla skulle till julotta. Fram för alla
ungdommen måtte om annandagens morgon vara tidigt uppe.
Var det någon som försökte sig kunde det hänla, att man kom
från gödselstaden in på stad i ladugården, en gån stråvontigt
pult, som man gjorde varandra i dessa byggar. Men också
en dräng kunde gå in i ladugården, till det stället där
det tvivliga föremålet för hans Enbar tjänade, och godkla
ut och göra i ordning fodra djuren och sedan gå der ifrån
för att hon skulle bli överraskad.

För en fjortio år sedan var det vanligt vid julfester för
barn, att en till jultomte utklädd delade ut gåvor till
barnen, och på sjukhus var också Tomten sedvanlig.
Julmtomten föreställde en gammal man klädd i vitt,
mask för ansiktet bärande vitt skägg, röd toppmössa,

och en säck på ryggen där han hade sina gåvor förvarade,
han benämndes jultomten som var hänförelse från gårdens
lyckliga tomte.

För över femtio år sedan i min skoltid kom till jul en
skolläsning benämnd jultomten på första sidan var "vignett"
en jultomte med säck på ryggen, en mycket uppbygglig teckning
för barn och även för andra att läsa, det var mycket av Thommas
Franssens folkskoleteckningar från Hönstosa, Hornsta mölla
m.m. Julbocken var en manifestation i gamla tiders jul-
firande. Mitt under julfirandet i lekstugorna kom
julbocken in och tillstämde ett farligt väsen bland de
dansande. Han hade ludet skinn och långa horn, vilka
han flitigt använde bland alla dem, han kom i beröring
med. Man sperang därför runt borden och bänkarna i
stugan, tills man ändeligen fått bukt med honom. Särskilt
för pojkar, där en efterlängtat gäst, vilken kom som
en oangenämt avbrott i det vanliga stöjet och de sed-
vanliga julleken.

I bland klädde man ut sig till "julaspoeken", och gick sedan från gård till gård, för att stöja och skämta. Kuntan på det hela var, att man kunde kläde sig så, att man ej var igenkännel, och förvånade sitt lat så man ej blev igenkänd på sösten. I varje gård verkades Eraktering, en som kunde hantera en dragharmonika stände upp en lät, och i många av de stora bondstugarna togs en vals med en av pigorna, och stundom var bondens dotter var med, var det en spelman som lockade fram vackra bitar, och till och med far och mor kunde inte sitta stilla som åsträdare, utan var med i dansens ysa virvlar. I min ungdom var jag med och gick julaspoeka. Men nu är den seden borta för några år sedan.

Jag har brett på strimpapper nu.